

A BÁNYA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST
VIII., KENDER UTCA 6. SZÁM
FÖLDSZINT - LÉPCSŐHÁZ

FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR. BISCHITZ BÉLA

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: ≡
EGÉSZ ÉVRE 10 K., FÉL ÉVRE 5 K.,
NEGYED ÉVRE 3 K.
EGYES SZÁM ÁRA 20 FILLÉR

TELEFON: 108.00 ≡

HÍRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Programmunk!

Gazdasági életünket, de általában közéletünket legszomorúabban az jellemzi, hogy közvéleményünk — gazdasági irányban — absolute nincs. Így van ez minden közérdekű kérdésre nézve, de leginkább akkor, hogyha speciális szakkérdésekről van szó. Ez az oka annak, hogy rólunk mindig nélkülünk intézkednek hivatott vagy nem hivatott olyan körök, amelyek lassanként mindenből hatalmi kérdést csinálnak és minden hatalmat magukhoz ragadnak.

Így van ez különösen a bányászati kérdésekkel is.

Ezen ősi magyar iparág, — *amely valamikor országos gazdasági tényező volt*, — száz és száz sebből vérzik és mégis hiányzik a szószólója, aki e sebeket feltárná és orvoslásukat kérné, követelné.

E kérdések lebegtek szemünk előtt, amikor „A Bánya” szerkesztőségét átvettük. Fel akarjuk rázni az alvó közvéleményt és ráirányítani a közfigyelmet oly kérdésekre, amelyek mindnyájunkra nézve egyképen fontosak. Érdeklük a magyar társadalom intelligenciáját, mert fiaik előtt a fellendülő bányai ipar révén új és dus életpályák nyílnak; az iparos- és kereskedővilágot; a gyáriparoso-

kat, mert a forgalomba kerülő új nyers anyagok révén száz és száz új működési ág nyílnék meg és a munkásnép ezreit, kik bizvást jutnának jövedelmezőbb keresetforrásai.

Célunk eléréseért regisztráljuk mindent, amely ezen iparág terén felmerül. Reá fogunk mutatni *a bányászat minden kerékkötőjére* és fel fogjuk hívni a közvéleményt, hogy bírálatot mondjon ott, ahol ez szükségesnek fog mutatkozni.

Mikor hazánknak milliárdokra rugó eltemetett kincseire gondolunk, önkéntelenül is eszünkbe jut Csipkerózska meséje, kit daliás lovagja csókkal költögetett.

Hát mi nem csókkal fogunk költögetni, hanem tárogatóval. És ahol mesélünk, regéket mondunk egy országról, melynek földje kincsekben gazdag és még az ásványkincsek óriási tömegei kihasználatlanul hevernek, *népe távol világrészekbe vándorol kenyerét keresni*: Ott száll le a föld mélyébe, mert nem keresheti fel hazája kincseit. És ha erre föl nem ébred az ország, akkor el fogjuk mesélni azt is, hogy *miért is maradnak voltaképpen a kincsek rejtekükben* és akkor, ha egyéb nem, az undor bizonyára felébreszti az oly régóta szunnyadó nemzeti energiát.

Érezzük, tudjuk, hogy nehéz feladattal állunk szemben, de erőt ad a remény, a hit, a meggyőződés, hogy a társadalom minden érdekelt osztályában, különösen azonban a bányásztársadalomban, visszhangra találunk szavaink!

Hozzátok fordulunk ősnemes magyar bányászok és kérünk titeket, *tekintsétek e lapot sajátotoknak!*

Minden rovata rendelkezésekre áll, mert hiszen a közhangulatot csak úgy tudjuk hiven kifejezésre juttatni, ha mennél több oldalról világíthatunk meg minden kérdést.

Lapunk olvasóinak szíves elnézését kérjük a lap késedelmeért. Azt hisszük, hogy mindannyian megértik, hogy — amikor a föld minden országának bányászatát felölelő, teljesen modern és friss szellemű lapot akarunk nyújtani — ezt a nagy átalakulást tekintve — másképen nem is történhetett volna. Az elmaradottakért pedig kárpótlást fog nyújtani lapunk dusabb tartalma.

Jó szerencsét!

A szerkesztőség!

Az állam szénbányászati politikája.

Az ipari élet két legfontosabb alapja a szén és a vas. Kifejlett, virágzó ipar csak ott keletkezhetik, ahol e két ásvány megvan és rendelkezésére áll az ország iparának. Hogyha tehát a kormány gazdasági politikáját méltatni akarjuk, e téren tehetjük ezt meg legjobban.

Hazánk a természettől gazdagon el van látva ércszel meg szénrel is; azonban nyersvastermelésünknek közel felét külföldre szállítjuk feldolgozás végett, szénbányászatunk pedig nemcsak hogy támasztékát nem képezi az ipari fellendülésnek, hanem évente még körülbelül 20 millió q-val elmarad a kereslet mögött. A hazai ipar e 20 millió méter-mázsát külföldről kénytelen importálni.

A vasbányászattal lapunk jövő számában kívánunk foglalkozni; e helyen kizárólag a szénbányászatról szólunk. A magyarországi szénbányászat fellendülése az alkotmány helyreállításának idejére esik, amikor az országos vasúthálózat kiépítése által rendkívül gyors lépésekben fejlődött. Ezen időszakba esik a salgótarjáni kőszénbánya felvirágozása és ugyanezen időben kezdett az állam is Észak-Magyarországon, Ajkán és a Zsilvölgyében bányászni. A magyarországi széntermelés, amely 1866-ban 6,832.000 q-t tett ki, az 1873-ik évben már 14,738.000 q-ra rugott.

Az 1873-iki pénzügyi válság a szénbányászat

térén csak kevéssé éreztette káros hatását; az 1874-iki széntermelés csak 1,960.000 q-val csökkent, a következő évben pedig már újra 14,948.000 q-ra emelkedett. Azóta állandóan emelkedett a szénkiaknázás mennyisége, de a szénfogyasztás is hatványozott mértékben növekedett és az emelkedő szükséglet fedezését csak importtal vagyunk képesek ellátni.

E fontos iparág érdekében az utolsó harmincz évben alig tett valamit a kormány. Az ajkai szénbányát eladta; a zsilvölgyi bányáját pedig bérbe adta és még arra sem vigyázott, hogy a bérleti szerződés feltételeit a bériők betartsák. A magyar szénpiacot két nagy szénbányatársaság foglalta le és rayonirozásával igen sok kárt okozott az ország iparának, *foglalásaival pedig majdnem lehetetlenné tette új vállalatok keletkezését.* És a kormány mindezt tétlenül nézte és egyetlen lépést sem tett arra nézve, hogy a folyton fokozódó szénimportot lehetőleg csökkentse, sőt azt még tarifális kedvezményekkel is fejlesztette.

1906-ban a hazai iparba körülbelül 56,000.000 korona új tőke vonult és az ennek nyomán fellépő fokozott szénszükséglet szolgáltatására a hazai szénbányavállalatok képtelennek mutatkoztak. Erre már a közvélemény is kezdett tisztába jönni azzal, hogy *dédelgetett szénbányavállalataink czélja egyedül a szénárak felszólása,* a hazai ipar igényeivel azonban abszolúte nem törődnek. Végre a kormány is megmozdult és igyekszik maga is a termelők sorába lépni, hogy ezáltal részben saját szükségletét biztosítsa, részben pedig a folyton növekedő importot leszorítsa.

Hogyha mindentől eltekintünk és csakis az okszerű gazdasági viszonyokat tartjuk szem előtt, akkor az állam e téren mutatkozó teendőit a következőkbe összegézhethetjük:

1. A saját, körülbelül 30 millió q-t kitevő évi szénszükséglet biztosítása.

2. A beáramló porosz kőszén mennyiségének lehető korlátozása.

3. A főleg délről beözönlő (trifaili etc) barna szén teljes kiszorítása.

4. A fővárosi szénfogyasztás biztosítása.

És mit tett a kormány?

A borsodmegyei ormospusztai szénterületek megvásárlása által biztosította a szomszédos diósgyőri vas- és aczelgyár szénszükségletét. A terület 1057 kat. hold, amelyet 900.000 koronáért vett meg, tehát holdanként 851 koronáért. Ezen vételár igen magas, hogyha tekintetbe vesszük, hogy más szomszédos területeken a szénkihasználás joga körülbelül 100 korona holdanként. A kormány azonban mint jó vásárt tünteti fel a vételt, mert szakértői 91,213.815 q. 3700—3800 kaloria hőértékű barnaszénen jósolnak és így métermázsánként 1 fillér esnek kihasználási illetékre.

Ugyancsak a saját szükséglet fedezése czéljából szerezte vissza a kormány a zsilvölgyi szénterületet is, amelyet eddig bérbe műveltetett. És e területet, amely tulajdonképpen a bérli mulasztásai következtében ingyen szállott volna vissza az államra, *óriási anyagi áldozatok* árán vásárolta meg.

E szénterületek megszerzésénél az volt az állam intencziója, hogy saját szükségletét biztosítsa és ezt Diósgyőrré és délkeleti Magyarországra nézve tényleg el is fogja érni, bár óriási anyagi áldozatok árán.

Szerencsétlen üzlet volt a bozovicsi „szénkutatás.” Ugy a magyar közvélemény, mint Andreics ur tisztában volt azzal, hogy Bozovicsnál szén nem található és hogy a feltárt apró lencsék nagy üzemre alkalmatlanok. Még is kifizettek 110.000 korona előleget. 10.000 korona közvetítési díjat és körülbelül 200.000 koronát elfurta.

Talán a trifaili barnaszén akarta a kormány kizszorítani az által, hogy 2,600.000 koronáért megvette a vrđniki barnaszénbányát. E bánya nagyrészt ki van művelve, a jelenlegi tulajdonoscsalád már régi idő óta művelte a bányát és azt részben ki is zsákmányolta. Igaz ugyan, hogy legújabbán végzett furások dus telepeket tártak fel, meg kell azonban jegyezni, hogy e területek nagy része értékes terület és bajosan hisszük, hogy Andreics ur képes lesz e régi, alkalmatlan fekvésű bánya termelésével a déli szénbehozataalt kizszorítani.

Amint látható, a kormány eljárását a kapcsolás jellemzi és a kitűzött feltételeknek semmiképpen sem felel meg. Az egész akció eredménye csak annyi, hogy egy kincstári gyármű és az erdélyi rész szénszükséglete fedezve lesz, a déli behozattal szemben pedig a vrđniki szénbányának maximálisan számítva, 3 millió q. barnaszénét fogja állíthatni. Lássuk, helyett mi lett volna a kormány teendője.

A magyarországi összes szénszükséglet évente átlag 95,000.000 q., amelynek fedezésére a honi bányák kb. 60,000.000 q.-t termelnek. A 25 millió mázsányi hiányt nagy részben porosz és osztrák kőszén és dalmáciai és isztriai barnaszén pótolja. Hogyha ebből a mennyiségből 6 millió q.-t, mint hazánkban egyelőre be nem szereshető kőszén levonunk, úgy marad még kb. 20 millió q. szén, amelynek hazai termeléssel való pótlása lehetséges és közzgazdasági tekintetéből feltétlenül szükséges.

A kormány, félhivatalosan, jó előre kijelentette, hogy ezt az egész hiányt nem kívánja pótolni, mert ezzel a „*magánbányászat fejlődését akasztaná meg*”. De hiszen a magánbányászat nem tartott lépést a rohamosan fejlődő szénszükséglettel, hanem ellenkezőleg, a kereslet megnövekedését az árak emelésére használta fel és a rayonirozásal csakis saját szűk látókör szerinti közvetlen érdekét szolgálta. Hogyha szénbányavállalataink az utóbbi évek nagy kereslete mellett nem akartak fejlődni, akkor nem érdemlik meg, hogy az ország össziparának egyenes hátrányára támogatásban részesüljenek. A hazai ipar jól felfogott érdekében feltétlenül szükséges, hogy a széntermelés nagyobb legyen, mint az előre látható kereslet, mert nélkül hazai ipari életünk egészségesen nem fejlődhetik.

Legelső sorban is hazánk északnyugati részét kellene átkutatni. Igen valószínű, hogy a kárpátok redői közé gyűrve kiváló minőségű kőszénet lehetne találni, amely hivatva volna a beáramló porosz kőszén kizszorítani. Erre nézve — sajnos — egyetlen lépés sem történt. Ez a vidék még geologiailag sincsen átkutatva, — valóságos terra incognita.

Másodsorban a délnyugati Magyarországon, Horvátországban kellene intenzív munkát kifejteni, feltárni és üzembe venni az ottani bányákat, hogy a délről beözönlő barnaszén teljesen ki lehessen zszorítani. Ehhez a vrđniki bánya kevés.

A fővárost évről-évre fenyegeti a szénszükség,

míg a szomszédos hegység számos feltáratlan szénmedencével bír. Hogy többet ne említsünk, ott van a budakeszi medence, a pátyi medence. Mindkettőt legnagyobb szénbányavállalatunk tartja már számos év óta lefoglalva, de egy kapavágást sem tesznek. Az állam hivatása volna ezeket is feltárni és ezáltal a főváros szénszükségletét kielégíteni.

Általában véve az államnak nem az a hivatása, hogy egy-két ponton, magasabb szempontból vett rendszer nélkül, bányáskodjon, hanem hogy a magyar szénkérdést lényegében megoldja és ezáltal a hazai ipar felvirágozásának lehetőségét megadja.

A „Bányászati és Kohászati Lapok”-ban érdekes kommentárral kísérték az állami szénbányászat ügyét. A kincstárnak szándéka néhány fém-bánya üzemét beszüntetni és az ott kereset nélkül maradó munkásokat akarja a szénbányákban foglalkoztatni. Egyelőre még nem adunk hitelt e híreknek; ily nagyfokú élehetlenséget senkiről sem szabad feltételezni addig, amíg be nincs igazolva. Alkalmadtán azonban vissza fogunk ezen ügyre térni.

Néhány szó a világ réztermeléséről.

Eltelkintve az 1906—1907. évi visszaeséstől: a világ réztermelése az utóbbi évtizedben óriási módon fellendült. A visszaesés oka leginkább az amerikai Egyesült-Államok rézbányáinak üzemi zavaraiiban keresendő, amelyekben munkáshiány következtében fellépett zavarok üzem-megszorítást hoztak létre. Ennek rovására irandó a 17,490 tonnát kitevő termelési visszaesés.

Hogyha az utolsó tíz év eredményeit tekintjük, azt látjuk, hogy 1898-tól 1908-ig az évi termelés 438,000 tonnáról (1907) 713,000 tonnára növekedett. Az össztermelés e tíz év alatt 5,867,000 tonnát tett ki.

Az angliai bányákban a réztermelés szabályszerű volt, ami azonban csak arra mutat, hogy óriási tartalékokat gyűjtöttek és ezekből pótolták a hiányokat. Németországban már érezhető volt a munkáshiány, minek következtében a termelési visszaesés kb. 2000 tonnát tett ki. Az utóbbi három évben a réztermelés követezőképen oszlott meg Németországban:

1905	— — — —	22,492 tonna
1906	— — — —	20,665
1907	— — — —	20,818

Ugyancsak visszaesést mutatnak a kanadai rézbányák is, azonban az 1906. évi visszaesést majdnem pótolták az 1907. évi kedvezőbb eredmények. Hasonlóak voltak a viszonyok Chileben is, míg Mexikóban a visszaesés 1907-ben fokozódott. Ezzel ellentétben Peruban az 1906. évi kismérvű visszaesést (122 tonna) 1907-ben óriási feloldulás pótolta (2021 tonna).

Oroszországban nem voltak üzemzavarok és ezért a réztermelés állandóan fokozódik. Az utolsó három év réztermelése a következő volt:

1905	— — — —	8,839 tonna
1906	— — — —	10,658
1907	— — — —	15,241

Ugyszintén Spanyolországban is:

1905	— — — —	45,525 tonna
1906	— — — —	50,109
1907	— — — —	50,474

Ugyancsak nagy szerepet játszik a világ réztermelésében Japán. Termelése rohamosan növekszik és 1907-ben közel 50.000 tonnát tett ki, többet mint egész Ausztrália együttvéve (41,910).

Ami a rézfogyasztást illeti, ugy e téren Németország áll első helyen 149,800 tonnányi évi fogyasztásával, amelylyel szemben a Brit Birodalomban csak 108,200 tonna réz dolgoznak fel évente. Európában sokkal több réz fogyasztanak, mint amennyit termelnek és ez az oka, hogy az amerikai rézkriszt Európa is megsínyli, míg a konjunkturát nem. 1907-ben Európa réztermelése 142,900 tonnát tett ki, 407,300 tonnányi fogyasztással szemben. Igen valószínű azonban, hogy az újabb feltárás alá kerülő urali rézbányák, ha nem is fogják a fogyasztást teljesen kielégíteni, termelésükkel határozottan közbetognak jární arra nézve, hogy Európa rézpiacza annyira, mennyire függetlenítse magát az amerikai réztől.

Még hazánk réztermeléséről és rézfogyasztásáról kellene néhány szót szólnunk, azonban ezzel hamar végeztünk. Fogyasztásunk igen lassan emelkedik, termelésünk pedig lassan, de annál kitartóbban — csökken.

Van-e új kőszénbányákra szükségünk?

— *Kétszeres adó a külföldnek.* —

Új kőszéntelepek felfedezése, illetve feltárásokról érkező hírek igazolják, hogy e téren hazánkban élénk tevékenység fejlődött ki ugyan, de új kőszénbánya-üzemekről csak elvétve értesülünk. Azon kérdés merül fel, vajon szükséges-e a felfedezett új kőszéntelepeknek művelés alá vétele, avagy Magyarországon új kőszénbányákra egyáltalán szükség nincsen? Izen kérdésre igen sokan, még pedig bányászakemberek, de főleg bányákkal foglalkozó pénzügyi körök határozott nemmel felelnek és az ellenveteményen levőket lekicsinylik, kigunyolják. És habár az új kőszénbánya-nyitások ellenzői alapos érvekkel állanak elő, a legtöbb esetben czelt érnek, mert elkedvetlenedést keltenek. Ideig, óráig tehát mégis sikerült sok új kőszénbánya nyitását megakadályozni. Ily módon a legjobb eredményre jogosult vállalkozást sok esetben megsemmisítette az önző s szűk látókörű eljárás.

Az e tárgyban hozzánk intézett igen számos panaszos megkeresés alkalmul szolgál arra, hogy a kérdéshez mi is hozzászóljunk.

A mi véleményünk az, hogy Magyarországon *igenis szükségünk van új kőszénbányák nyitására.*

Sokan félnek a versenytől és úgy okoskodnak, hogyha új bányauzem létesülne, az esetben a régi üzemek kárt szenvednének. Pedig, ha az új bányák ellenzői Magyarország áruforgalmi statisztikáját átnéznék, azonnal beláthatnák, hogy Magyarország kénytelen évente *óriási mennyiségű kőszént külföldről behozni*, csakhogy fedezhesse minden-

napi kőszén szükségletét. Pedig még nem is vagyunk ipari állam! Hátha egyszer intenzíve fogunk iparral foglalkozni? Az intenzív ipar alapja tudvalevőleg a vas és a kőszén. E két legfontosabb anyag nélkül önálló, egészséges nagyipar nem képzelhető és ha Magyarország gazdasági önállóságát komolyan akarjuk, akkor elsősorban komolyan kell a vas és kőszén szükségletünkről gondoskodni.

Új kőszénbányák nyitása tehát magyar nemzeti, állami és függetlenségi szempontból felette kívánatos, sőt talán életkérdés is.

Nálunk valóban csodaszámúba menő viszonyok uralkodnak. Legjobb vasköveinket külföldre szállítják s onnan feldolgozva újból visszakerül hozzánk. Kőszén szükségletünket pedig, dacára nagy kőszén-területeinknek, külföldről fedezzük és ily módon a külföldnek *kétszeresen adózunk.*

Évente tehát sok millió nemzeti vagyon vész kárba, csak azért, mert a magyar bányászat el van hanyagolva és nem részesül azon támogatásban, amelyben a józan ész diktálta nemzetgazdasági követelmények szerint részesülnie kellene. Már a kőszén kérdésé egymaga is oly hatalmas és nemzetünk létérdekébe vágó kérdés, hogy már ennek tárgyalása, sürgetése és az erős akció megindítása is „A Bányá” alapítását elkerülhetetlenné tette.

De visszatérve a kőszénkérdésre és az utolsó évek kőszénstatisztikai adatait tekintve azt találjuk, hogy Magyarország kőszéntermelése

1903-ban	— — — —	63977 ³
1904-ben	— — — —	65124 ³
1905-ben	— — — —	69345 ³
1906-ban	— — — —	73332 ³ tonna volt.

Ezzel szemben — az évi szén szükséglet 105.000³ tonna, és így *több, mint évi 2,500 000 tonna kőszénhiányt külföldről kell drága pénzben pótolnunk*, noha a magyarországi szénbányák az utolsó években term. süket nagyban, mintegy 25%-al fokozták.

Az elősorolt adatok tehát fényesen beigazolják, hogy új kőszénbányák nyitására égető szükségünk van és hogy elengedhetetlenül meg kell követelnünk azt, hogy a magyar bányászok által felfedezett és feltárt kőszénterületeken minél előbb új kőszénbányák nyitassanak. A szükséges tőkét kell, hogy az állam vagy direkte, vagy pedig indirekt uton magyar bányabirtokosaink rendelkezésére bocsássa. A magyar kőszénbányászat van hivatva a magyar független államgazdaságot megteremtteni. Nemzeti kormányunk *pedig új kőszénbányák nyitását köteles* előmozdítani,

Pénzügyi körökben elősmerik ugyan azon tény, hogy évente 3 millió tonna kőszént kell behoznunk, de kijelentik, hogy új kőszénbányák nyitásához pénzügyi útján termelt kőszén az új kőszénbányák útján termelt kőszén az üzemi költségeket nem képes fedezni, miért is a tőke új kőszénbánya-vállalatokat nem támogathat, mert haszon nélkül, biztos veszteségre nem áldozhat milliókat. Hogy az így gondolkozó pénzügyi kapacitás nézete teljesen alaptalan és így a tőke idegenkedése érthetetlen, azt *tényekkel* fogjuk egy következő cikkben kimutatni.

V. I.

Vázlatok a zalatnai bányakapitányság bányászatainak multjához és jelenéhez.

A zalatnai bányakapitányság területe hazánk erdélyi részét foglalja magában; azon vidéket, amelynek bányászata már az ókorban, a dákok idejében oly nevezetes volt, hogy Herodot élénk színekkel festi földjének gazdagságát. Az elhagyott bérczek között számos helyen találjuk a római bányászat kolosszális emlékeit; a kies tisztásokon római erődítmények nyomai mutatkoznak és a legjellemzőbb kerület ércgazdagságának, hogy a római hódoltság határai összeesnek a kerület mai határáival.

Tekintsük a jelenlegi bányászati viszonyokat. A szénkereslet magas felszökellését az erdélyrészi szénmedenczék is kedvezően megéreztek és igyekeztek az előnyös konjunkturát kihasználni. Mindamelllett a zártkutatómunkákkal e téren művelt spekulációk nem szüneteltek, sőt fokozódtak. A marosvölgyi és egyes székelyföldi szénmedenczék még mai nap is megközelíthetetlenek a komoly vállalkozók részéről a spekulánsok üzelmek következtében. Hasonlóan nagy arányúak a zártkutatómunkákkal való visszaélések a sósmezői petróleumterületeken. Vezet e téren Aschër gráci lakos (csekély husz év óta) és a magyar bányászat terén oly komoly szerepet játszó egyik legnagyobb pénztézetünk. Vajjon mit szól ehhez a zalatnai bányakapitány?

A vashányászat fellendülőben van, bár a székelyföldi vastelepek kedvezőtlen összeköttetéseiknél fogva alig érzik meg a kedvező konjunkturát. Mint kedvező jelenséget említjük fel, hogy a Toroczkó-vidéki vasércztelepek üzembe kerültek, aminek — ámbár örvendetes maga a tény — mégis speciális „magyar“ okokban kereshető a kuforrásuk.

A folyton emelkedő rézárak következtében a rézbányászat terén is mutatkozik holmi mozgolódás. Legfontosabb e téren a balánbányai rézmű, amely nemrég tette közzé mérlegét. Itt két körülmény emelendő ki. Először is, hogy az 5,000.000 részvénytőkével bíró társaság fekvőségeit **4,177.749** koronára értékeli mérlegében! Másodszor az igazgatóság névsorában a jőnevű Rochette bankár is szerepel.

Az almaseli Transylvánia rézbányatársulat még mindig a kezdet nehézségeivel küzd és nem tudja termelését értékesíteni. A dévai rézbánya százados multu, pihenésében meg-megzavarták és bár ércei 7.6 százalék rezet tartalmaznak, a bányászat jövője itt még mindig igen bizonytalan; tekintetbe kell ugyanis vennünk azt, hogy ércztermelését csak külföldön tudják értékesíteni és így a szállítási költségek nagy szerepet játszanak e téren.

A folytonos haladás a bányauzem megszüntetésére vezetett.

Az erdélyi érczhegység gazdag réztelepei (Offenbányavidéke, Aráma, Nyavalyásfalva etc.) ugyszintén a Hegyes-Drócsa réztelepei (Rossia, Kazanyesd vidéke) parlagon hevernek azonban mindannyian le vannak foglalva zártkutatómunkákkal. Az arámai bányatelkek adományozva is vannak. Pedig a bányatörvény kategorikusan kizárja a meddő hegyzárlatot. Igaz, hogy e téren a bányakapitányság szigora keveset segítene, mert saját kárára senki sem dolgozik, haszonnal pedig csak akkor lehetne rézbányászatot üzni, hogyha a nyers termelés a kerületen belül értékesíthető és feldolgozható volna. Belgiumban négy fémkohó dolgozik, bár fémbányászata igen csekély. Az érczben gazdag Erdélyben tulajdonképeni fémkohók sincs. A zalatnai fémkohó csak korlátolt mennyiségű aranyérczet dolgoz fel és a réz árát tanulmányi alapra vonja le! Hasonlóak a viszonyok a kénkovand bányászatnál is. A Magyar Tharsis (Felsőmagyarországi bányá- és kohórészvénytársaság) évről-évre szebb eredményeket ér el, azonban ezen eredmények nem hatnak buzdítóan. Az érczhegység számos pontján találunk elhagyott kovandbányát.

A legmostohább az aranybányászat helyzete. E kerületben van hazánk leggazdagabb aranybányája, a rudai tizenkét apostol bányatársaság, amelynek termelése az ország összaranytermelésének körülbelül 50%-át teszi ki. E bánya sorsa érdekes világot vet a hazai bányáipar anomáliáira. Fennállása óta sohasem igényelt tökebefektetést és tulajdonosai a Toldalaghy és Teleki grófok mégis tetemes haszonban részesültek évente. Azonban miután magyar mágnásoknak derogált a bányászkodás, eladták az 1808 óta a család birtokában levő és folyton, évről-évre jövedelmező bányaművet a Harkourt-féle vállalatnak 1,500.000 koronáért. Azóta e bányamű évről-évre szabályszerűen szebb jövedelmet mutat fel. Az 1906. évi tiszta jövedelme **1,635.705 kor.** volt. Vajjon nem-e igazolják ezen adatok, hogy a német vállalkozó magyar eladókkal szemben hazánkban jobb üzleteket kötnek, mint a zulunégerekkel a legtávolabbi sötét Afrikában.

Bauer Gyula 1904-ben leírja e bánya üzemét és kimutatja, hogy 1884-től e bánya 11,332.800 kor. tiszta hasznot hajtott a tulajdonosoknak.

Magyarországi vállalkozók is alapítanak néha részvénytársaságot aranybányászatra. Ilyen az újabban alakult „Magyar aranybánya r.-t.“ Alaptőkéje papíron 100.000 korona. Az első, 1907/8. üzleti évben a mérleg 6476 korona veszteséget mutat ki. Még ezt is csak nagy megerőltetéssel. Silány zuzdáját és omladozó bányáját 73.992 koronára értékeli. Hát kérem így nem lehet bányauzemet alapítani,

ezek az urak még a délafrikai aranymezőkön sem érnének el eredményeket.

Sok, igen sok kerékkötője van e vidék bányászatainak, azokra majd legközelebbi alkalmakkor térünk ki. Külön fogjuk tárgyalni az egyes vidékek bányászatait és foglalkozni fogunk az anyagbevételekkel is. Kérjük lapunk olvasóit, bocsássák rendelkezésünkre adataikat, lapunkban minden jogos felszólalás, panasz vagy indítvány helyet talál.

(Folytatjuk.)

Egy pillantás a hazai fém-bányászat multjába és jövőjébe.

A nemzeti vagyon tárháza a hazai föld. Felszine gabonatermő sík vagy erdős hegyvidék, melye pedig ásványkincseket rejt. Ezen a természet által ajándékozott gazdagság okszerű kihasználása hozza az általános jólétet magával és a nagy általános versenyben az a nemzet tud legjobban boldogulni, amely az őstermelés terén minden előnyt kihasznál.

Sajnos, mi e téren nagyon el vagyunk maradva. Földművelésünk még igen primitív, a belterjes gazdálkodásnak utját állják az óriási hitbizományok. Erdőgazdaságunk sem elég okszerű, ami pedig a bányászatot illeti, ugye az alig játszik fontosabb szerepet. Hogyha valaki e kérdésekkel statisztikai adatok alapján foglalkozna, ugy számos igen érdekes, igen szomorú konkluzióra jutna, a végeredmény pedig az volna, hogy gazdasági életünk igen primitív, talán a legprimitívebb Európában, mert nincsen még egy oly ország, amelyben a nemzeti vagyon oly parlagon heverne, mint nálunk.

De foglalkozunk csak a bányászattal, a többi kérdés nem tartozik e lap keretébe. Ami a hazai bányászat jelen állapotát illeti, ugy e kérdéssel következő cikkemben fogok foglalkozni és igyekezni fogok az ország ásványkincseinek *egy leltárát összeállítani*, jelen alkalommal foglalkozunk fém-bányászatunk multjával és jövőjével.

Már a legrégebb történelmi korszakban nevezetes volt hazánk ásványgazdagsága. A rómaiak hazánkbeli tartományának terjeszkedési határai összeesnek az erdélyi érczhegység határaival, amely körülmény már magában véve minden hosszas leírásnál jobban mutatja, hogy mily becsben állott ezen őstermelési ág a rómaiaknál, de mutatja egyszersemind azt is, hogy hazánk erdélyi részének ásványkincsei már e régi korban is jó hírnévnek örvendtek.

Valószínű, hogy a rómaiakat megelőzték a dákok a bányászkozásban és már az ő idejükben oly nevezetesek voltak Erdély ásványkincsei, hogy e hírnév a rómaiakig elhatott és felébresztette azok becsvágyát. E jó név még jobban terjedt a római uralom idejében, azonban ennek végével egy időre megszűnt. A népvándorlás sötét korszakában, a háborúk vihara elsöpörte a római provinciák kulturáját és ezzel együtt a bányászat is megszűnt, hogy csak századok multán ébredjen uj életre. A honfoglaló magyarok nem helyeztek a bányászatra nagy súlyt; ők a sík róma szabad tájait választották lakhelyükül; a bércezes vidékek rejtekeiben a kiüzött népek vonultak el.

A közművelődés haladásával kezdtek felismerni a bányáipar roppant nemzetgazdasági fontosságát. A felsőmagyarországi bányavárosok keletkezése és a nagyarányú bányatelepítések azt mutatják, hogy a gazdasági élet egészséges utra terelődött, melynek első és legfontosabb törvénye kihasználni a természetben rejlő erőket. A magyar aranybányák bélyege által szerezte augsburgi Fugger család világra szóló vagyonát; a legtöbb országban magyar ezüstből verték a tallérokat. Rezünk fontos export-cikket képezett, a magyar bányák vasa pedig távoli országok piacán is keresett cikk volt elannyira, hogy a damaszkuszi kardok legnagyobb részt ebből készültek. Volt horganyunk, cromunk, barna kövünk, kobaldunk és antimonunk; higany és kénbányászatunk szintén virágzott. Sóbányáink pedig a legnevezetesebbek voltak az egész világon.

A török hódoltság még nem érintette súlyosan a bányászatot és a nagy előjogokkal bíró bányavárosok az ország legfontosabb gazdasági erőforrásai voltak. A kurucz-labancz harczok azonban súlyos csapásokat mértek a bányászatra. A harczoló felek felismerték a bányavárosok nagy fontosságát és a legelkeseredettebb csatározások ezek körül folytak. A szatmári béke után a gravamenális és kalandorpolitika korszaka következett, amelynek gazdasági pangása legsúlyosabban a bányászatot érintette. A politizáló országos rendek anyagi léte a földműveléshez volt kötve és így annak érdekei nem maradhattak háttérben. Ezen időben kezdtek agráriusaink önző „kised játék“-ait és az egyes érdekkörök létalapját képező földművelés mellett a többi gazdasági ág teljesen háttérbe szorult. Az erdélyi zavargások, továbbá az 1848-iki szabadságharcz következtében számos bányák üzemét állították be és a kohók nagy része elpusztult. Az abszolutizmus idejében az egész gazdasági élet pangott és a kiegyezés után mostoha gyermekké lett a bányászat. Ezt legjobban jellemzi azon körülmény, hogy az 1854-iki császári nyílt parancs helyettesíti napjainkig a bányatörvényt. De ha legalább így volna! A miniszteri rendeletek légiója, a vidéki rendszabályok és a helyi szokások következtében bátran elmondhatjuk, hogy bányatörvényeink csak arra valók, hogy a vállalkozók türelmét próbára tegyék. Azaz bocsánat, a bányahatóságok más célt is szolgálnak. Statisztikát csinálnak. Igaz, hogy e statisztika — rossz.

Irtózatos a pusztulás, amely e téren élénk táruul. Ennek köszönhetjük, hogy hazánk egyes érczgazdag vidékei annyira kívül esnek a modern élet körein és egyik közelebbi cikkemben ajánlani fogom, küldjünk ki felfedező expedíciókat, hogy így e vidékeket legalább annyira ismerje a magyar publikum, mint amennyire például Turkesztant ismeri.

Két balkezű kormányaink sokszor próbáltak ezen anomáliákon segíteni. Persze magyar orvossággal. Subventióval. Érdekében volna a magyar bányásztársulatnak egy alázatos kérvénnyel járulni a mindenkori magas kormányok elé: ne segítsen; óvja meg a bányászatot segítségétől és ha már energiátultengését mindenképen e téren akarja érvényesíteni, teljesítse kötelességét: **hajtassa végre komolyan a bányatörvényeket.**

(Folytatjuk.)

A mellékelt levelezőlapon méltóztassék bennünket minden, a bányászatra vonatkozó hírről értesíteni.

BÁNYÁSZATI HIREK.

— Az állami bányászat egyik jellemző példájaként el kell mondanunk a következő kis történetet, mely komikus volna, ha nem volna oly nagyon szomorú. A magas pénzügyi kormány, — írják a napilapok, — elhatározta, hogy a Rézbánya vidékén lévő bányák üzemét beszünteti.

A beszüntetés oka állítólag az, hogy a bánya kimerült, a földolgozás olyan költségbe kerül, hogy az állam az üzemre évek óta ráfizet. A megszüntetést azonban éveken át fokozatosan hajtják végre. Az alatt a kormány igyekezni fog a környék szegény lakosságának, mely ezekből a bányákból él, más egzisztenciát biztosítani. A főispánt megbízták, hogy tanulmányozza a kérdést, hogy a kenyérüket vesztő munkások ezreit miképpen lehet más keresetbe juttatni. Csakhogy a kérdést nem csak a főispán ur tanulmányozza, hanem mások is. Nagy titokban megalakult ugyan egy nagyrészt külföldiekből álló társaság egyenesen azzal a célzattal, hogy a majdan elhanyagolt bányát *üzembe vegye*. A zártkutatmányokat már be is jelentették a bányakapitányságnál, hogy más meg ne előzze őket.

A szatmármegyei kőszénbányák. Szatmárnémeti tudósítónk jelentése nyomán megírtuk, hogy Szatmármegyében ezeltől pár héttel a bikszádi fürdő vidékén és Józsefháza község határában kőszén után kutatnak. Mint tudósítónk szombaton írja, a bányászok 136 méter mélységben gazdag barnaszén-telepeket találtak. A munkálatok nagy buzgalommal folynak tovább.

— Az „Erdélyi bánya részvénytársaság” (Kolozsvár—Brüsszel) brüsseli főtelepe közreadta az 1907. évi mérleget. E társaság egy külföldi szimpátikus fiatalembernek, Nathansonnak alapítása, kit gazdag papája tapasztalatok gyűjtése céljából küldött hozzánk. Az ifju Nathanson megvette Ziegmund-féle szénbányákat, továbbá a kősi barnaszénbányát, de úgy látszik, rossz üzleteket csinált, mert a papa hazavitte fiacskáját. Ugy halljuk, most jobban megy dolga, — irodalmi sikerekre pályázik — és talán még az őszi idényben színre kerül egy vígjátéka, amihez több szerencsét kívánunk neki, mint vállalatához. Azok eredménye ugyanis 1906-ban 543.528 frank, 1907-ben pedig már 588.568 frank veszteség volt. A kolozsvári telep vesztesége 1906-ban 289.395 korona, 1907-ben már 288.192 korona, bár a kirleg az ogressi bányát 563.123 koronára, a brassói bányát pedig 84.630 koronára értékeli.

— **Bányakatasztrófa.** Mac-Alesterből (Oklahoma) táviratozzák A Highly Villey szénbányában tűz támadt. Huszonöt bányász — mind külföldi — el van zárva a külvilágtól. Megmentésükhöz semmi remény.

— **Adatok a magyar bányahatóságok tevékenységéhez.** Két évvel ezelőtt egy külföldi társaság megvette a Déva melletti rézbányát, amely évtizedek óta el volt hagyva. E hosszas szünetelés már azért is volt nehezen megmagyarázható, mert az érczek igen gazdagok, átlag 12% rézet tartalmaznak. Alig kezdett neki a tár-

sulat a munkának, már értesült róla, hogy idegen zártkutatmányokkal körül van véve. Megkezdte az alkudozást, de az ugylátszik, nem vezetett eredményre, mert a társaság, miután néhány tizezer koronát már az üzemre fordított, abbahagyta a bányászt. A „zártkutatmány tulajdonosa” tehát elért annyit, hogy tönkre tehetett egy szépen induló bányavállalatot. — Ily védelemben részesülnek a magyar bányák. Egy-két zárt kutatmány bejelentése tönkre teheti őket. Nem fogjuk elmulasztani, ezen esetet a bányatörvény revíziójakor feleleveníteni.

TŐZSDEI HIREK.

— **Vasérczkivitelünk korlátozásának kérdéséhez** legújabbán az „Ungarischer Metallarbeiter” szólott hozzá. Hazai vastermelésünknek körülbelül felét nyersen külföldre szállítják és onnan mint feldolgozott áru kerül vissza.

Ezen sajnós állapot elsősorban a hazai bányászatra nézve káros, mert hogyha e vasat itthon dolgoznák fel, úgy a hazai szénbányászaton lenne segítve. Káros azonban az ország iparára nézve is, mely egyrészt tetemes nyersanyagból lesz megfosztva, másrészt pedig a beáramló, iparilag feldolgozott anyag oly versenytársává lesz, amelylyel megküzdeni alig bír.

Rég ösmert közgazdasági törvény, hogy a nyerstermékek fokozott exportját az élő emberek exportja a kivándorlás — követi és e szomorú igazság minálunk is beigazolódtat nyert.

Az áruforgalmi statisztika erre vonatkozó adatai a lehető legkedvezőtlenebb szinten tüntetik fel bányászati közéletünket. 1905-ben kivittünk 1,248.000 q. kénkovandot, amelylyel magunk adtuk az alkalmat ahhoz, hogy a német és angol kénsav a balkánról kiszorítsa a magyar kénsavat. Vaskőkvitelünk 10,460.000 q-t tett ki, amely azután feldolgozva, részben mint öntött és kovácsvas, részben gépek és gépalkatrészek alakjában került vissza, — nagy kárára hazai iparunknak.

Az 1905. év volt az első, amelyben Angliába és Romániába is vittünk ki nyersvasat. És igen érdekes megjegyezni, hogy azalatt egyes hazai vasöntődék csak nagy nehézségekkel tudták a szükséges nyersanyagot beszerezni. Egyetlen vasércből van behozatali többletünk, a mangánércből. E behozatali többlet közel 100.000 q-ra rug. Itt meg az a baj, hogy a hazai mangánbányák sinlik meg a behozatalt.

— **Magyarországon nem lesz olcsóbb a vas.** Újabbán a német vasipar erős konkurrencijának hatása alatt már-már arra lehetett számítani, hogy a magyar vaskartell leszállítja majd az árakat. Aki erre gondolt, az alaposan csalódott, mert a magyar vaskartell vezetői előtt az árak leszállítása ismeretlen fogalom. Ezek a derék férfiak csak az árak felszűrésében tanúsítanak nagy előzékenységet. A magyar vaskartellnek ez a makacssága ezuttal annál feltűnőbb, mert az osztrák vaskartell, félvén a német konkurrenciától, már leszállította a vasárakat. Sőt, az az érdekes, hogy a magyar vaskartell, ahelyett, hogy követné az osztrák szövetséges társ példáját és szintén leszállítaná a vasárakat, harcot akar indítani az osztrák vaskartell ellen, mert mérsékelte az árakat. Az sem lehetetlen, hogy a magyar vaskartell árai felbontják az osztrák vaskartellel kötött szerződést, bár erre alig van kilátás, mert a vasbányák vezetői is szívesebben veszik a soknál valamivel kevesebb hasznot, mint a veszteséget. Ezért

valószínűbben hangzik az a hír, hogy a magyar vaskartell az árak leszállítását, vérző szívvel, egyelőre csak a határszéli relációkban fogja keresztülvinni. Ezzel szemben az sem lehetetlen, hogy a béke érdekében az osztrák vasművek visszavonják az árak leszállítására vonatkozó határozatukat.

— Az „Erdélyi rézművek“ részvény-társaság nemrég tette közzé első üzemi évének (1907. május 1-től december 31) eredményeit.

E vállalat Párisban élő lelkes hazánkfiának, Korda Dezsőnek köszöni létezését, aki — mióta állásától megvált — hid- és vasszerkezetek előállításával foglalkozó gyár műszaki vezetője volt, azon fáradozik, hogy a francia tőkésekkel magyarországi vállalkozásokra bírja. Ezen első nagyobbarányú rézbányavállalat is az ő kezdeményezésére alakult.

Bár, a vállalat a kezdet nehézségeivel küzdött mégis 27.805 kor. nyereséget mutat a mérleg, amelynek tételei a következők:

Vagyon: Balánbányai bányák, zártkutatómányok, épületek, gépek stb. értéke 4.177.749 kor. Alapítási költségek 16.104 kor. (leiratott 4026 korona) követelés bankoknál és pénzkészlet 781.940 kor. Nyers és készárú-készlet 113.369 kor.

Teher Részvénytőke 5.000.000 kor. Hitelezők 61.357 kor. Nyereség 27.806 kor. Összesen 5.089.164 kor.

Megjegyezzük, hogy ugyancsak a Korda Dezső által alakított részvénytársaság vette dévai és a dobsinai rézbányákat is üzembe. Jó szerencsét kívánunk mind e vállalatoknak.

— **Közélforgalom a fővárosban.** A székesfőváros statisztikai hivatalának a kimutatása szerint, az elmúlt héten a következő volt a közén forgalma: Budapestre érkezett: a Máv. vonalain 161.539 métermázsa, a déli vasuton 1050 métermázsa, a helyierdekü vasutakon 99.386, a Dunagőzhajózási társaság hajóin 3000 métermázsa. Összesen 264.975 métermázsa. Az év eleje óta érkezett 10.199.347 métermázsa, míg tavaly ugyanebben az időszakban 8.377.228 métermázsa. Így tehát az idén 1.822.125 métermázssal több érkezett. Elszállítottak Budapestről a Máv. vonalain 23.367 métermázst; egyéb elszállítás nem történt. Az év eleje óta elszállítottak 423.658 métermázst; tavaly ugyanebben az időszakban 986.440 métermázst. E szerint az elszállítás az idén 552.782 métermázssal volt kevesebb.

— **Petroleumüzlet.** A petroleumárak változatlanok, az árjegyzés a nagybani eladásoknál a következő

Fiumei kristály kőolaj	— — — — —	36.50 kor.
White Star kőolaj (*,*)	— — — — —	30.50
Standard White kőolaj (**)	— — — — —	28.50 „

100 kgr.-kónt tényleges göngysúlylyal, hordóstól Budapestre bérmentve szállítva.

Egyes hordók I koronával drágábbak.

— **Fémárak.** Londonból jelentik, hogy az ottani fémtőzsdén a réz ára újra javul és e javulás, amely az amerikai fémárak szilárd irányzatával függ össze, állandónak mutatkozik. Az ón ára csekély ingadozással állandó. A cink ára, amely a közelmúltban erősen emelkedett (3.5 fonttal) állandó, a jövőben azonban árhanatlast várnak, mert a kereslet lanyha. Az ólom ára lassan emelkedik, a kereslet élénk.

KÜLFÖLD.

— **Aczél.** Az amerikai aczéltröszt második évnegyedi üzleti kimutatása 20,265.000 dollár nyereséget mutat ki, amelyből áprilisra 6,761.000, májusra 6,021.000, júniusra pedig 7,482.000 dollár esik. E nyereségből osztalékra esik 16,353.000 dollár, a többit leírásokra fordítják. A tröszthez július 1-é óta naponta körülbelül 26.000 tonna árura érkezett megrendelés, ami 72° o termelő-képességnek felel meg. A vasuti sinek kereslete lanyha.

VÉGYES HIREK.

— **Porosz köszén a Máv.-nál.** A magyar királyi államvasutaknak 1908—1910. években 1500—2000 waggon kályhafűtésre való porosz köszénre lesz szükségük, amire nyilvános árlejtést hirdettek. A pályázat a napokban járt le és a rendelést külföldi szállítók kapták meg, kik egymás között is a bányatársulatokkal szövetkezve nyomták le az árakat. A magyar szállítók és a „Szén- és tüzfanyagkereskedők országos egyesülete“ megfeleltek a Máv. szóbanforgó határozatát a kereskedelemügyi miniszterhez, aki a panaszokat elutasította, mert

„az államvasutak pénzügyi érdekei és a közszállítási szabályzat idevágó rendelkezései az olcsóbb ajánlatok elfogadását követelték.“

A felelkezés pedig az irattárba került. Ez a magyar bányavállalatok állami támogatása.

— **A petróleumfinomítók harcza.** Közel másfél év óta vívják egymás ellen a harczt a nagyobb kőolajfinomítók és a Vacuum Oil Company, mely tudvalevően a magyar közönség élénk gunykazaja mellett megbuktatta a petróleumkartellt. A harcnak egyik jótékony eredménye az, hogy a petroleumárak leszálltak 24 K-ra. Természetesen erre a küzdelemre a gyárak alaposan áfizetnek úgy, hogyha a harc tovább folyik, a petroleumgyárosok az idei év mérlegét majd jelentékeny veszteséggel lesznek kénytelenek zárni. Ezért valószínűnek látszik, hogy a nagy háborúnak az lesz a vége, hogy a béke érdekében kölcsönösen beadják majd a derekukat és ki fognak békülni a Vacuummal. Amíg azonban a béke megszületik, a nagy finomítók most azzal a tervvel foglalkoznak, hogy a petroleumárat az idén szintén meghatározzák, hogy így az olcsóbb versenyáraknak elejét vehessék. Ez ügyben a nagyobb petroleumfinomítók — a Vacuum kivételével — a legközelebbi napokban ülést fognak tartani, melyen kőolajárakat a jövő évadra, mérsékelten felemelve, meg fogják határozni.

— **A szén árának emelése.** A felső-sziléziai szénbányák szeptember elsején fölemelik a szén árát és pedig a szén minőségéhez képest mázsánként 6-8 fillérrel.

— **A magyar bányászati és kohászati egyesület** ezidei közgyűlését Budapesten, szeptember hó 20-án tartja meg. E közgyűlés egyúttal tisztújító közgyűlés is lesz. A közgyűlés részvételi jegye 10 korona, mely összegben a közebéd ára is már bele van foglalva. Az összeg a jelentkezéssel egyidejűleg postautalványon is beküldhető. A közgyűlés tárgysorozata: 1. Elnöki meg-

nyitó. 2. Titkári jelentés az egyesület múlt évi működéséről. 3. Az egyesület 1907. évi zárszámadásának felülvizsgálata és a felmentvény megadása. 4. Az 1909. évi költségvetés megállapítása. 5. Elnök, alelnök, tisztikar és választmány választása. 6. Indítványok. 7. Javaslatok. 8. Előadások. A közgyűlés programja: Szeptember hó 19-én d. u. 3 órakor igazgató tanácsi ülés az egyesület helyiségében, d. u. 5 órakor ugyanott választmányi ülés, este 8 órakor ismerkedési estély a Bokros-féle helyiségben (Andrássy-ut, az operával szemben). Szeptember 20-án d. e. 10 órakor közgyűlés a tud. akadémia kistermében, d. u. 2 órakor közből a Bokros-féle helyiségben (Andrássy-ut, az Operával szemben). Szeptember 21-én budapesti ipartelepek meglátogatása.

— **Kartellmozgalmak.** Legújabb kartell az osztrák aszfaltgyárosoké, kik az u. n. „egységes árak“ létesítése céljából léptek kartellbe. Miután a kartellbe lépett 13 osztrák gyár közül kettőnek Budapesten is van fiókja, valószínű, hogy nem sokára hozzánk is átjönnek az „egységes árak“, nagy öröme az építőiparosoknak és városoknak.

A magyar műtrágyakartell megvette Joh. Heilinger et Co. műtrágya, kénsav és vegytermékek gyárát, amelyet 500.000 kor. alaptőkével részvénytársasággá alakított.

A rézkartell bomladozóban van, különösen a magyarországi rézművek tulajdonosai elégedetlensége következtében. Ez azonban nem akadályozta meg őket abban, hogy a vörösrézlemez árát 100 kgr.-ként 5 koronával fel ne emeljék.

— **Vasuti mozdonyok fűtése petrolummal.** Az osztrák vasutügyi miniszter a galíciai petrolumtermelők szövetkezetével az osztrák államvasutak galíciai vonalain kísérletkép bevezetendő fűtés céljából 30.000 ciszterna petrolum szállítására kötött szerződést. A mozdonyok petrolummal való fűtésének tanulmányozása céljából az osztrák államvasutak közegeiből álló bizottság két hétig tartózkodott Romániában és nemrég nyújtotta be jelentését. E szerint, ha a nyerspetroleum ára mostani alacsony nívón marad, mozdonyoknak petrolummal való fűtésénél, a kőszénrel való tüzeléssel szemben, megtakarítások érhetők el, melyek révén a mozdonyok petrolum-fűtésre való átalakításának költségei 2—3 év alatt megtérülnek. Ha azonban a nyerspetroleum ára a mai ár kétszeresére emelkedik, a petrolummal való tüzelés drágább lesz a kőszénrel való tüzelésnél. Ekként a petrolumnak a vasutakon fűtési célokra való igénybevétele nem igen fog a nyersolaj árának javulásához lényegesen hozzájárulhatni, mert ha a nagobbmértvű emelkedés tényleg beállana, a vasutak kénytelenek lennének a petrolummal való költségesebb tüzelést megszüntetni.

— **Az állam és az osztrák-magyar államvasut-társaság.** Valamelyik „beavatott“ gazdasági tudósító világgá röpitette a hírt, hogy a magyar kormány megakarja váltani a szabadalmazott osztrák-magyar államvasut-társaság délmagyarországi bányáit, hutáit és uradalmait. A napilapok nagy része felkapta e hírt és mindegyik tehetségéhez képest kommentárt is fűzött hozzá. Szomorúan érdekes és a tudatlanság Chimborassóját jelzi azon napilap állásfoglalása, a mely nem késett a kormányt ezen alítólagos transz-akcióért megtámadni. (Elvből!)

E társaság Temes- és Krassó-megyékben egész kis birodalmat mondhat sajátjának. Óriási kiterjedésű erdői, bányái, hutái, gyárjai, malmai vannak,

amelyeknek az állam általi megvásárlása csak üdvös lenne.

Ami magát a hírt illeti, úgy, az teljesen légből kapott. Pozitív forrásból értesültünk, hogy a fenti bányaművek nemcsak nem eladók, hanem ellenkezőleg a társaság célja a közeljövőben hathatósan terjeszkedni.

— **A Rimamurányi Vasmű osztaléka.** A rimamurányi Salgótarjáni Vasmű R.-t. mérlegmunkálatait előreláthatólag szeptemberig befejezik. Az osztalék, hir szerint, a múlt évinél valószínűleg magasabb lesz. Börzei körök az osztalékot 30 koronára becsülik, tehát 2 koronával többre, mint amennyit az 1906—1907-iki üzletév után fizettek.

— **Egy adat a magyar tőke pszichológiájához.** A napiapokban egy rövid hír jelent meg:

„A kereskedelmi Bank igazgatósága már régebb idő óta komoly tárgyalásokat folytat egy nagyszabású szerb bányavállalat alapítása tárgyában. A Kereskedelmi Bank már néhány hónap előtt biztosította magának a bánya megvételét. A bányavállalat finanszírozási munkálatai most folynak és nem lehetetlen, hogy már a közel jövőben a nyilvánosságra kerül az egész bányaalapítás ügye. A vállalat létesítését a Kereskedelmi Bank igazgatósága szerencsés vállalkozásnak tartja.“

A Kereskedelmi Bank igazgatósága mély titokban tartja az egész ügyet, sőt tagadja. De nem csak magát a bányavételt, hanem még azt is, hogy a hírről magáról tudomása volna. — Ez bizonyítja leginkább, hogy a hír igaz. — A magyar tőke tehát Szerbiában keres működési tért. Az ügy oly szomorú fontossága, hogy nem térhetünk felette napirendre. A magyar tőke a legprimitívabb a föld keletkezésén. Itthon száz és száz kitűnő iparvállalat várja a francia, angol és német tőkét és addig a magyar tőke kimegy szerbiába az Avala-hegységbe. Önkéntelenül eszünkbe jut a Tisza-féle romániai petrolumbánya ügye. (Steana Romana). Igen valószínű, hogy ez a szerbiai vállalkozás is csak arra fogja megtanítani a magyar tőkepenészeket, hogy aki itthon nem tud iparvállalatot létesíteni, az hiába megy a föld bármely országába, csak tehetlenségének adja új tanujelét.

Meg kellene írni a magyar bankok bányászati tevékenységének történetét. Igen szép fejezetei volnának, A magyar bankok és az aranybányászat. A romániai petrolumvállalatok. A Magyar Hitelbank és a magyar petrolum“ etc. És mindennek koronája lesz a Kereskedelmi Bank szerbiai vállalata.

Lapunk legközelebbi számában vissza fogunk még térni ezen üzletre, melyre a magyar bányász-közönség figyelmét felhívjuk.

— **Egy iparvállalat szanalása.** Egy évek óta sok balszerencsével küzdő vállalat, a „Naxos Csiszolóárugyár Részvénytársaság“ részvényesei nemrég elhatározták, hogy véget vetnek a bizonytalan állapotnak és végleg szanalják az állapotot. Ennek a mentési, illetve szanalási akciónak az eredményeképpen a társaság részvényesei a minap a vállalat részvénytőkéjét 667.000 koronáról leszállították 270.000 koronára és rögtön föl emelték egy millió koronára. A társaságot 1904-ben alapították és eddig minden esztendő mérlege veszteséggel zárult.

— **A világ vastermelése a múlt esztendőben.** Az elmúlt évben 61.0 millió tonna volt. A vastermelő álla-

mok között az első helyen az Unio (26.19 millió tonna), Németország (13.05 m. t.), Anglia (9.92 m. t.) állanak. A többi államok együtt pedig csak (20.84 m. t.) termeltek.

— **Különlegességek.** Iparvállalatra nincs pénz az országban, de bankalapításra mindig. A budapesti czezhivatalnál ismét bejegyeztek egy bankot, amely a kereskedelmi keresztségben a Hitel és Lezámitolóbank r.-t. szép nevet nyerte és czéljául tűzte ki, hogy 200,000. kor alaptőkével lebonyolít mindennemű, a takarékpénztári és banküzlet keretében tartozó ügyeket.

o Még egy új vállalatot üdvözölhetünk. — Ez gróf Pejacevich Albert *urlovas* legfelsőbb védnöksége alatt jött létre 125,000 K-val. Czege „Vasuti párnakölcsönző r.-t.” A társaság alapítói erősen biznak abban, hogy ha vállalatuk csődöt is mond, a párnát nem az ő fejük alól rántják ki.

o A kincstári kohók vasércszükségben szenvednek és ezért a magas kincstár megvette a pojéni és aranyosvölgyi vasbányákat.

o A gömöri vasérczek feldolgozására nincsen kohó és ezért a nyers vasat külföldre kell szállítani megmunkálás végett

Nem-e lehetett volna ezen a dolgon másképpen segíteni?

Árlejtések.

Kavics, A Máramarosmegye területén levő közutak részére az 1909—1910. évben szükséges kavics szállítására a máramarosszigeti áll. építészeti hivatalba az árlejtési ajánlatok 1908. évi szeptember hó 21-éig 5% bánatpénzzel benyújtandók. A szállítási feltételek ugyanott tudhatók meg.

Bérlet. *Trachyt-kőbányák* Geletnek község területén 5 és félévre, Verseny tárgyalás szeptember 21-én délelőtt 11 órakor a zsarnóczai mk. erdőhivatalban. Feltételek a geletneki mk. erdőgondnokságnál. Bánatpénz 1000 korona.

Pályázatok.

Bányaförvosi állásra a zalatnai m. kir. főbányahivatalnál a pályázatok szeptember 20-ig beadandók.

Szerkesztői üzenetek.

Zalatnai olvasó. Nem ön az egyedüli, aki a kutatási jogositványok késedelmes kiállításért panaszodik. Az önök kerületében sok a lesipuskás és azok annyi zártkutatmányt jelentenek be, hogy nem csoda, ha kapitányságnál nem érnek rá azokat kiállítani.

Hodrusbányai olvasó. Bizony, amióta a Geramb-féle Schöpfer-táró a kincstár birtokába ment át, igen aggasztó jelek mutatkoznak. Szives közlését köszönjük és alkalmissal kitérünk reá.

Nagyági olvasó. Ön panaszodik, hogy a környéken körülbelül 3,000,000 m² adományozott területen a tulajdonosok egy kapavágást sem tesznek és hivatkozik a bányatörvényekre. Szomorú jelenségek, de így van ez szegény pátriánkban mindenfelé. Hát nem elég, hogy

jogászallam vagyunk, még meg is tartjuk a törvényeket! Legközelebbi számaink egyikében bőven kitérünk szives közleményére.

Budakeszi olvasó. Az az ur, aki a kérdéses területet lefoglalva tartja, már nem aktív politikus és a salgótarjáni köszénbánya r.-t. strohmannja.

Weisz E. Mutatványszámot küldtünk.

Salamon E. A lap régi szerkesztőségétől nem kapunk meg.

Stahl M. Czeget lapunk jövő számában fogunk ajánlani.

K. R. K. K. — Sz. — T. Gy. — K. E. — H. I. Felhívjuk b. figyelmüket lapunk mai számában kifejtett programunkra, ahol kérdéseikre megtalálják a választ.

Bakó János. F. B. ügyét nem ösmerjük, a régi szerkesztőségben nem tudunk felvilágosítást nyerni és azért kérjük, ösmertesse velünk a dolgok mibenlétét.

Abrahám S. Kérjük új minta beküldését, mert régiék a lap előbbi szerkesztőségében elkallódtak.

M. S. bányamérnök. Kérjük a kérdéses cikk beküldését, mert honoráriumról csak annak ösmerése alapján határozhatunk.

Mangánbányászat. Több oldalról mangánércbányát, illetve mángánércz előjvetelre vonatkozó zártkutatmányok értékesítésére kértünk fel. Sajnos, az eddig beküldött minták vegyelemzése arról győzött meg, hogy rendszeren csekély mángán tartalmu ércről van szó, miért is kénytelenek vagyunk t. bányabirtokosokat figyelmeztetni, hogy a jeleulogi ipari konjunkturák szeriat csak magas mángántartalmu érczek dolgozhatók fel, miért is 45% alatti Mn. tartalmu érczek nem értékesíthetők és valószínű, hogy hosszú időn belül e téren javulás nem is várható. Zártkutatmányt csak az esetben érdemes Mn. tartalmu területre venni, hogyha a Mn. tartalma a 45%-ot felülhaladja. Ez az oka, hogy a nagyboscói vegyipari gyár r.-t. jelentékeny Mángánércz szükségletét Jakobenyiből kénytelen fedezni.

HIRDETÉSEKET

felvesz

„A B Á N Y A”

kiadóhivatala

BUDAPEST,
VIII., Kender-utca 6. szám.

A budapesti értéktőzsde hiv. árjegyzései 1908. aug. 27-én.

				Záróárfolyam			
				Pénz		Áru	
				korona	fillér	korona	fillér
Északmagyarországi e. k. b. és iparvállalat	névérték	200	oszt. 13				
Felsőmagyarországi bánya és kohómű		150	20	545		555	—
Köszönbánya és téglagyár részv.-társ.		20	20	440	—	443	—
Magyar asphalt részv.-társ.		200	10	150		155	
Magyar ált. köszönbánya részv.-társ.		200	20	648	—	658	—
Salgótarjáni köszönbánya részv.-társ.		200	32	573	—	574	—
Dacubius hajó- és gépgyár		150	10	281		285	—
Első m. gazd. gépgyár részv.-társ.		200	20		—		—
Fegyver- és gépgyár részv.-társ.		300	32	281	—	285	—
Ganz és Társa vasöntöde		800	160	2850		2900	
M. belga fémipar részv.-társ.		200	16		—		—
Nadrágyi vasipar részv.-társ.		400	40		—		—
Nicholson gépgyár részv.-társ.		200	14	216		220	
Rimamurányi-salgótarjáni veszmű		200	28	556	50	557	
Schilek-féle vasöntöde		400	24	400		410	
Weitzer J. gép- és waggon-gyár		250	20	385		390	—
Első magyar betűöntöde részv.-társ.		200	18	330		360	—
Hungária műtrágya-gyár		200	14	340		350	
Magyar fém- és lámpaáru-gyár-részv.-társ.		200	16	285		289	

Londoni fémárak 1908. első felében.

		Január	Február	Márcz.	Április	Május	Junius
		hó végével koronákban					
Réz	Lemezek és ingotok	q. 156.85	147.50	150.79	145.45	145.21	143.89
	Válogatott áru	" 156.85	147.50	151.97	145.45	144.62	143.89
	Electrolyticus réz	" 156.25	147.50	153.15	147.22	145.80	145.07
3.5% enged.	Standard	" 144.56	137.58	145.02	136.73	136.21	134.46
	Szokásos áru	" 146.04	138.76	146.20	137.91	137.39	135.78
	Angol tömbökben hajón	" 298.30	110.40	340.60	342.93	308.12	297.22
2.5% enged.	"	" 300.67	312.77	342.95	345.29	310.48	299.58
	Finomított áru	" 303.04	315.14	345.33	347.65	312.84	301.94
	Straits (készpénz)	" 293.85	306.99	339.71	342.68	304.87	295.15
Ón	" (három óra)	" 295.64	305.96	336.16	339.09	302.51	297.51
	Ausztráliai	" 294.16	307.44	340.01	342.63	305.17	295.45
	Banka ón, — készpénzben	" —	309.30	347.25	353.72	305.46	303.26
Ólom	" három óra	" —	307.44	341.19	347.67	301.63	301.35
	Spányol vagy idegen lágyólom	" 35.07	32.88	33.85	31.48	30.69	29.78
	Angol tömb	" 36.99	33.47	34.30	31.93	30.98	30.37
Zink	" L. B. jegyű	" 37.29	34.36	35.48	33.41	31.87	31.55
	Mázag	" 41.63	40.88	39.62	39.02	37.78	37.74
	Ólomfémér	" 46.17	46.20	44.94	43.75	42.50	42.46
Antimon	Közönséges sziléziai	" 47.72	50.03	49.52	49.96	46.63	43.93
	Különleges	" 51.20	53.01	51.15	51.44	47.52	45.11
	Angol	" 52.08	52.13	50.56	51.13	48.40	45.70
Higany	Tiszta	" 85.23	82.93	80.42	78.04	82.64	79.02
	Crudum	" 50.90	47.39	39.03	36.66	34.24	35.38
	500/0-os ércz	" 27.23	26.06	21.29	21.29	—	22.41
Aluminium (98-99%)		kgr. 5.83	5.84	5.83	5.83	5.73	5.64
		" 4.63	4.63	3.30	4.63	4.21	2.31
	Nikkel (98-99%)	q. 437.—	438.35	437.57	437.53	436.80	436.39
Ezüst		kgr. 88.83	88.91	88.97	86.56	84.90	86.77

Köszénterület kiaknázására vállalkozó

kerestetik. A területen a szinelőjövétel konstatálva van és jelenleg 10.000 (tizezer) hold nagyságban le van foglalva. Ezenkívül az egész városi határ hozzácsatolható, ami 30.000 hold kiterjedésü.

Egy magyarországi vasgyár oly

mérnököt

keres, ki a bányászat és kohászat terén, de főleg a faszén-magasolvasztó munkálatokban nagyobb jártassággal bír. Megköveteltetik a magyar, német és tót nyelv tudása. Ajánlatok „2000“ jelige alatt ezen szaklap kiadóhivatalába kéretnek.

Bányásziskolát

= végzett =

a szénfurásban számadásban hosszabb gyakorlattal bíró egyént keres furóvállalat. Sürgős ajánlatot a lap kiadóhivatala „M. F.“ jel alatt továbbít.

Hirdetmény.

A bihari helyi érdekű vasutak részvénytársasága az 1885. évi XXIII. t.-cz. 16. §-a alapján védterület megállapításáért folyamodott, Biharvármegyében, Paptamási község határán levő gyógyvizű árté kut számár:

E kérvény tárgyában a törvény által előirt helyszini tárgyalás Paptamási községben folyó évi szeptember 14-én d. e. 10 órakor fog megtartatni paptamási vasuti állomás várótermében való találkozással.

A kért védterületre vonatkozó szakértői nyilatkozat tervek f. évi szeptember hó 13-áig közszemlére vannak kitéve és megtekinthetők Paptamás és Szalárd községek előljáróságánál, ugyszintén a m. kir. bányakapitányságnál Nagybányán.

Erről érdekelték oly felhívással értesítettnek, hogy a kért védterület tekintetében netáni észrevételeiket a közszemlére kitétel alatt írásban ezen kir. bányakapitányságnál, vagy szóbelileg tárgyalás alkalmával annyival inkább adják elő, mert különben a határozati javaslat meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

M. kir. Bányakapitányság.

Nagybány: 1908. július 5-én.

Madán Ferencz s. k.

P. H.

akapitány.

PIUS PIRINGER
BANYA ÉS ALAGUT-LÁMPAGYÁR
GRAZ, Strauchergasse 16. A

ajánlja eddig felülmulhatlan gyártmányait.
Viszontárúsítóknak kedvezmény:—Árjegyzék ingyen és bérmentve.

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BÁDOGÁRU GYÁRA
BANYAFELSZERELÉSEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE